16. 7. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Cyberstalking

Stalking je v české právní úpravě označován jako nebezpečné pronásledování a jeho skutková podstata je vymezena §354 z. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Jedná se o poměrně nový trestný čin, jehož trestní sazba se pohybuje od odnětí svobody na půl roku až na tři léta, či zákazem činnosti. Do tohoto právního ukotvení pak spadá i zvláštní druh stalkingu tzv. cyberstalking. Jeho charakteristický rys spočívá v tom, že probíhá v kybernetickém prostoru, jak je označován internet.

Odtud tedy i pochází jeho název cyberstalking, který užil jako první Deirmenjian v roce 1999. Toto vymezení však nemění nic na faktu, že musí naplňovat určité prvky skutkové podstaty, aby se jednalo o trestný čin nebezpečného pronásledování. Mezi ně řadíme intenzitu jednání, dlouhodobost a hlavně fakt, že pronásledovatel jedná proti vůli pronásledovaného člověka. Vzhledem k tomu, že nebylo jasné, co se myslí dlouhodobostí, ministerstva spravedlnosti a vnitra se nakonec shodla na době 4 - 6 týdnů. Stalking prováděný za pomoci internetu či jiných elektronických prostředků komunikace v současné době skýtá nepřeberné množství možností. S tím, jak pokračuje vývoj tohoto média, se škála neustále rozrůstá. Bohužel pro oběti se tak přístup pronásledovatele k pro něj potřebným informacím značně zjednodušuje.

Ale abychom mohli určit, zda se vůbec o cyberstalking jedná, je potřebné alespoň přibližně vymezit, jakým způsobem může probíhat, protože neexistuje přesně vymezená definice tohoto trestného činu. Ellison dělí cyberstalking na přímý a nepřímý, toto dělení nám do jisté míry právě vymezení cyberstalkingu ulehčí. Pod přímým cyberstalkingem Ellison chápe využívání internetu či mobilních telefonů k zasílání nevyžádaných obtěžujících emailů či zpráv s nenávistným, nemravným nebo zastrašujícím obsahem adresovaných přímo oběti.

Nepřímým cyberstalkingem pak rozumí využívání internetu, jehož prostřednictvím rozšiřuje nepravdivé, nenávistné zprávy, či vyhrožuje oběti, a to prostřednictvím webových stránek, diskusních fór, sociálních sítí apod. Cyberstalkeři dokážou být velmi vynalézaví. Z pravidla se tak můžeme setkat se situacemi, kdy pronásledovatel vyvěsí jménem oběti např. inzerát či oznámení, v němž jsou uvedeny její údaje mnohdy i s adresou bydliště, s návrhem k sexuálním praktikám nebo dokonce ke znásilnění. Oběti jsou pak atakovány množstvím odpovědí a návrhů až pornografického ražení.

I v cyberstalkingu platí, že častějšími oběťmi jsou ženy. Organizace WHO@ (Working to Halt Online Abuse) je jednou z největších dobrovolnických organizací v USA, která se zabývá právě cyberstalkingem uvádí, že i v roce 2012 tomu nebylo jinak. Oběťmi byly nejčastěji svobodné ženy ve věku mezi 31 – 40 lety. Pronásledovatelem pak je většinou muž. Není důvod se domnívat, že v Evropě by tomu mělo být jinak. Obecně se pak má za to, že i v cyberstalkingu, kde fyzická přítomnost pachatele není vyžadována, je pravděpodobnější, že se oběť s pachatelem zná a v minulosti s ní měl bližší či intimní vztah. Čírtková uvádí, že jen zcela výjimečně se vztahy navázané na internetu bez fyzického kontaktu překlopí v cyberstalking. Z výše uvedeného také můžeme vyvodit, že cyberstalking se bude vyskytovat ve vyšší míře než offline stalking (tedy fyzické pronásledování oběti). Cyberstalkeři mohou mít do jisté míry pocit, že to co dělají, je jistou formou počítačové hry. Mohou tedy být odtrženi od reality. Tím, že s obětí nemluví z očí do očí, se jejich jednání může měnit, respektive dovolí si více než v normálním běžném hovoru. Podle již zmiňovaného výzkumu se až 83% případů postupně zhoršilo, přičemž jako pachatelé vystupují většinou bývalí partneři obětí, pokud ovšem oběť pachatele zná. Čímž se dostáváme k další nevýhodě, kterou internet přináší.

Cyberstalking totiž může probíhat zcela anonymně.

Jak se ale proti cyberstalkingu bránit. V prvé řadě je nutné, aby oběť pronásledovateli oznámila, že si nepřeje být nijak kontaktována z jeho strany a další kontakt zcela přerušila. Obecně pak platí nutnost o pronásledování informovat okolí a hlavně blízké osoby. Snažit se vyvarovat jakémukoli kontaktu s pronásledovatelem, což znamená nereagovat na zprávy jím psané, ale rovněž je ani nečíst. V některých případech je nutné změnit telefonní číslo, emailovou adresu, ale rovněž všechna přístupová hesla k účtům založeným na internetu či přímo přistoupit k jejich zablokování a případnému založení si účtů nových. Nové informace poskytovat pouze osobám, kterým oběť absolutně důvěřuje. Shromažďovat si důkazy o probíhajícím trestném činu proto, aby oběť mohla podniknout další kroky jako nahlášení pronásledování policii.

Vzhledem k tomu, že se v České republice neexistují na rozdíl od zahraničí organizace zabývající se touto problematikou, oběti mají možnost navštívit poradny specializující se na pomoc obětem trestných činů jako je např. Bílý kruh bezpečí. Cyberstalking je fenoménem, který je v současné době stále častější a rozhodně bychom neměli podceňovat hrozbu s ním spojenou.

Mgr. Ivana Jarošová

Použité zdroje:

Čírtková, L. Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008.
Bílý kruh bezpečí: Nebezpečné pronásledování [online]. Dostupné >>> zde.
Hulanová, L. Internetová kriminalita páchaná na dětech. Praha: Triton, 2012.
Výzkum WHO@ z roku 2012 dostupný >>> zde.
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Kdy se z nesplaceného úvěru stane trestný čin? Úvěrový podvod v praxi
- Konec mírných trestů za ničení přírody? Co přináší projednávaná novela environmentálního trestního práva
- Od obchodního rizika k obžalobě: kdy může za dluhy a obchodní jednání společnosti trestně odpovídat její statutár?
- Analytická metoda jako faktor určující hranice trestní odpovědnosti: přeměna THCA na THC při chemické expertíze
- Zahlazení odsouzení: kdy se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen?
- Kauza fenky Asty: proč měl Nejvyšší soud pravdu, ministr spravedlnosti ne, a proč je teď řada na Sněmovně
- Chybějící protokol jako důvod procesní nepoužitelnosti kamerového záznamu pořízeného při sledování osob a věcí v trestní věci
- Kontrolující osoba podle § 37d ZTOPO: nový nástroj v trestním řízení právnických osob
- Komu patří auta z Auta Super? Odpověď nebude v technickém průkazu
- Když formální trestnost nestačí: co přinesl nález IV. ÚS 455/26 k subsidiaritě trestní represe
- Zbraňová amnestie v praxi: kdy (ne)může vydání zbraně vést k zániku trestní odpovědnosti?